

Directeur dr. P. Bruin neemt afscheid van het Instituut voor Bodemvruchtbaarheid

F. VAN DER PAAUW

Wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd treedt dr. P. Bruin op 1 augustus 1967 af als directeur van het Instituut voor Bodemvruchtbaarheid te Groningen, dat hij in een bijna 38-jarige dienstperiode meer dan 22 jaren heeft geleid.

Na een studie in de chemie in Amsterdam trad hij op 1 december 1929 als scheikundige in dienst van het toen nog Rijkslandbouwproefstation voor de Akker- en Weidebouw geheten instituut. De combinatie onderzoek-voorlichting-onderwijs, die hij daar hoopte te vinden, was aanleiding tot de sollicitatie naar deze betrekking geweest. Deze voorkeur bevat enerzijds al een aanwijzing voor de diepte, anderzijds voor de breedte van belangstelling, die in zijn latere werk tot ontplooiing zouden komen.

De verwachting voornamelijk als chemicus werk-

zaam te zijn, werd snel verstoord. Het is hem spoedig duidelijk geworden dat men met een zuiver chemische aanpak van landbouwkundige problemen niet ver komt. Beschouwingen die alleen van in de natuurwetenschappen gevonden wetmatigheden uitgaan, blijken bij toepassing in de landbouw zelden geheel te voldoen; het aantal en de betekenis van storende factoren worden dan sterk onderschat.

Een dergelijk inzicht had bij Bruin steeds de kracht van een openbaring. Het leidde ertoe, dat hij actief ging deelnemen aan het zich onder leiding van De Vries stormachtig ontwikkelende landbouwkundige onderzoek. De ontwikkeling van methoden ter bepaling van de basentoestand van de grond en de waardering hiervan in veldproeven hadden zijn volle aandacht. Bruin streefde ernaar, deze methoden in detail te beheersen en de oorzaken van afwijkingen op te sporen. Hij wist zich te plaatsen in de schoenen van de voorlichter die ermee moest werken, en zijn didactische gaven kwamen tot ontplooiing in de pogingen de voorlichtingsdienst van de waarde en van de beperkingen van grondonderzoek in kennis te stellen, waarvoor hem geen moeite teveel is geweest.

Bovenal verdiepte Bruin zich in de eigenaardige problematiek van de bepaling van evenwichtstoestanden in de grond, waar het bij chemisch grondonderzoek eigenlijk om gaat. Hij verschaftte zich inzicht in de methode van onderzoek en heeft zich ongetwijfeld voorgesteld deze te gebruiken voor de wetenschappelijke beschrijving van karakteristieke eigenschappen van de grond, waarin hij verscheidene perspectieven zag. Het heeft niet zo mogen zijn. Op 1 april 1943 werd hij benoemd tot onderdirecteur en op 1 maart 1945 (in feite reeds 1 september 1944) met de leiding belast van het sinds 1939 met het voormalige Bodemkundige Instituut verenigde Rijkslandbouwproefstation.

Behalve een wetenschappelijke instelling en reeds verworven ervaring op dit werkterrein had Bruin de wil zich ten volle in te zetten voor zijn nieu-

* Dr. F. van der Pauw, afgestudeerd in 1929 te Utrecht, is als hoofd van de Afdeling Plantevoeding verbonden aan het Instituut voor Bodemvruchtbaarheid te Groningen. Ook is hij docent in de Botanische Agronomie aan de Rijksuniversiteit aldaar.

we taak, hierbij gesteund door grote werkkraft en een oersterk gestel. Hij beschikte over tact en een sterk gevoel voor humor en inzicht in menselijke verhoudingen. Hij was een leider die door allen werd aanvaard.

De vervulling van de taak is vaak gehinderd door beslommeringen voortkomend uit de onrust der tijden, interne en externe reorganisaties en de groei van een middelmatige tot een grote instelling. Het verlies van enkele goede landbouwkundige krachten tijdens en kort na de reorganisatie van 1939 bracht zelfs de hoofdrichting, de multifactoriële aanpak van landbouwkundige vraagstukken, die het Instituut voor Bodemvruchtbaarheid later een geheel eigen karakter zou geven, in gevaar. Het heeft veel zorg en denkkracht gevraagd zich van deze eigen aard van dit onderzoek dat verwantschap toont met de ecologie, bewust te worden en dit tot nieuwe ontwikkeling te brengen. Onderwerpen meldden zich aan, die door omvang en ingewikkeldheid niet eerder in behandeling hadden kunnen worden genomen: de voeding van de gewassen met stikstof, nauw samenhangend met het probleem van de organische stof in de grond, structuur en grondbewerking, sporenelementen en magnesium. Het hydrologische onderzoek, erfenis van het Bodemkundig Instituut, werd verder uitgebouwd. In het meer fundamentele vlak de rol van chelaten, de rizosfeer, het transport van voedingszouten in de grond en verscheidene andere. Bovenal de in multifactoriële proeven gestelde vraag naar onderlinge samenhangen van de verschillende factoren.

Het stond Bruin voor ogen een slagvaardig instituut te vormen, in staat het gehele gebied van bodemvruchtbaarheid te overzien en de middelen te vinden de vruchtbaarheid van de grond, als basis van het boerenbedrijf, te verbeteren en te bewaken. Dit laatste in de zin, zoals een Dienst voor de Volksgezondheid over ons aller belangen waakt.

Dit doel is bereikt door de medewerkers ruim gestelde opdrachten te verstrekken en hen te stimuleren tot ontplooiing van eigen wetenschappelijke aanleg. Ongetwijfeld mede beïnvloed door zijn doopsgezinde afkomst, was Bruin vervuld van eerbied voor de levende persoonlijkheid. Hij was wars van leerstelling en gedetailleerde programmering vooraf. Belangrijker achtte hij de discussie, zodra de onderzoekers zelf in hun onderzoek waren gegroeid. Hierop volgde een gemeenschappelijk tot waarde brengen van de resultaten ten bate van de praktijk of van het verdere onderzoek,

ook in samenspraak met andere instituten. Aan dit laatste punt, dat zijns inziens nog een zwakke stee is in ons nationale landbouwkundige onderzoek, wordt nog te weinig aandacht gegeven.

Een van de moeilijkste beleidsvragen is geweest het vinden van een evenwicht tussen het centraal gestelde, op toepassing gerichte ecologische onderzoek en de dit onderzoek voedende onderzoekingen in meer fundamentele vragen. Het is een verdienste van Bruin de problematiek hiervan ten volle te hebben doorgrond.

De reorganisatie van 1958, waarbij het instituut van de hydrologische taak werd ontheven, maar het bodemvruchtbaarheidsonderzoek in de tuinbouw werd toegevoegd, bewees dat het instituut tegen een nieuwe taak was opgewassen. Het was een waagstuk, een instituut dat zich voordien slechts op de akker- en weidebouw had toegelegd, ook bij de tuinbouw met zijn geheel andere instelling en behoeften te betrekken. Bruin had het inzicht dat deze het meest gebaat zou zijn met ondersteunend onderzoek van algemene aard; het toegepaste onderzoek in de verschillende cultures zou door de daar gestationeerde onderzoekers moeten worden verricht, die van de ervaringen op methodisch gebied van het instituut zouden kunnen profiteren.

Bruin heeft zich veel moeite gegeven contacten te onderhouden met de praktische landbouw, zusterinstituten en de organen van kunstmesthandel en -industrie. De aanvaarding van het beheer van vier proefbedrijven in de Noordoostpolder droeg ertoe bij dat het instituut niet van de landbouwpraktijk vervreemde.

Door de verrichtingen op fundamenteel wetenschappelijk gebied, maar nog meer door de oorspronkelijke aanpak van het landbouwkundige probleem der bodemvruchtbaarheid, heeft het instituut in het buitenland grote bekendheid verworven. Bruin bevorderde internationale contacten, omdat hij in het samen iets tot stand brengen door onderzoekers en scholen van verschillende herkomst een middel zag om tot onderling begrip te komen en aan het in het bijzonder in de landbouwkundige wetenschap dreigende gevaar van provincialisme te ontkomen.

De Justus Liebig Universiteit te Giessen erkende het belang van dit streven en van de bereikte wetenschappelijke resultaten, door Bruin bij haar 360e Dies Natalis op 1 juli jl. het doctoraat honoris causa in de Landbouwwetenschap aan te bieden, daarmede tevens een eerbewijs verlenend aan het zo stevig door hem gegrondveste instituut.